

3.3.26 Näset (Anna Blomqvist)

Merenläheisessä Sundomissa kylän asukkaat saivat pitkään pääasiallisen toimeentulonsa kalastuksesta. Maankohoamisen vuoksi sundomilaiset ovat joutuneet siirtämään satamiaan useita kertoja. 1800-luvun keskivaiheilla Näsetiä, Sundomin kylän pohjoisinta osaa, alettiin käyttää kyläsatamana. Rannan venevajakentän rakentaminen tapahtui 1860-1900 välisenä aikana. 1900-luvun alussa rannassa oli noin kolmekymmentä venevajakenttää. Niistä seitsemän on säilynyt tähän päivään saakka. Venevajakenttiä käytettiin lähinnä kalastusvälineiden säilytystilana.

Näsetiin alettiin rakentaa 1860-luvulta alkaen, heti sataman perustamisen jälkeen. Vanhimmissa taloista ei tänä päivänä ole montakaan jäljellä. Ennen kuin rakentaminen lähti käyntiin, Näsetissä lienee ollut vain kaksi taloa, toinen 1770-lu-

Näsetin satama.

vulta ja toinen 1800-luvun alusta. Asutus tänä päivänä koostuu rakennuksista, jotka ovat peräisin 1800-1900-luvuilta. Rannan viereisellä Näsbackenilla talot ovat tiheässä, kun taas Kotisarantien tontit ovat huomattavasti suurempia.

1900-luvun keskivaiheille asti Näsetin asukkaat olivat ennen kaikkea kalastajia ja työläisiä. Kalastus, kauppa ja veneliikenne ovat kolme tärkeintä asiaa, jotka on yhdistetty Näsetiin. Näsetin ja kaupungin välinen liikenne hoidettiin ensin pikkuveneillä ja myöhemmin, 1906-75, moottorikäyttöisillä matkustajaveneillä.

Svartön historiaan sisältyy vanha varvin paikka jo 1600-luvulla, mutta ennen kaikkea 1700-luvulta 1800-luvun alkupuolelle sekä huvila-asutus. Paikkaan liittyy myös legendoja kirkkohopeista.

Mittsin tila Kotisarantien varrella.

Sataman myötä Näset vilkastui. 1900-luvun ensimmäisellä puoliskolla Näsetissä oli kaksi kauppaa ja kahvila. 1920-luvulla siellä toimi jopa täyshoitola lyhyen ajan. Monet kaupunkilaiset vuokrasivat myös huoneen Näsetistä kesäksi. 1976 rakennettiin tieyhteys kaupunkiin ja lautaliikenne lakkasi.

Lähteet:

Byn som steg ur havet. Sundoms historia, osa I. 1994.
Bertel Nygård m.fl. Vaasa.
Murmursunds allehanda 1965, 1978, 1986, 1989.
Sundomin rakennusinventointi 1996-2003. Kaj Höglund,
Susanne Öst ym. Pohjanmaan museo.
<http://www.sundom.fi/>
<http://www.vasa.abo.fi/luc/hamnarna/>

Tiheää asutusta Näsetin kärjessä.

